

Nemzeti Múzeum
Széchenyi könyvtára
Budapest

SZILÁGY SOMLYÓ

GJELENIK HETENKÉNT

Előfizetési díj:
Egy évre 8 Pengő, 1/2 évre 4 Pengő, 1/4 évre 2 Pengő,
számonként 20 fillér

Társadalmi és politikai hetilap

Főszerkesztő:
Dr. UDVARI JÓZSEF

Hirdetések díja:

Hivatalos hirdetés félhasábig 6 pengő, nyiltér soronként 40 fillér. Állást keresők hirdetése 80 fillér.

A lelki háboru.

Clausewitz tábornok, a háboru legnagyobb német elméleti tudósa adott kifejezést annak a tételnek, hogy a háboru, a politika továbbfolytatása katonai eszközökkel. Ezáltal Clausewitz félreérthetetlenül megállapította, hogy a háborukat a politika idézi elő, kormányozza és alakítja. Aki tehát a háboru lényegét megakarja érteni, először a politika fogalmával kell tisztába jönnie.

A politika az állam, a nép vezetése, azonkívül az államok és népek életérdekeinek kiegyenlítése. A politika tehát a nemzeti közösségnek és a nemzeten felülálló hatalmi csoportoknak befelé és kifelé irányuló alakítását, befolyását jelenti. A politikának így tehát az egyes emberekkel és népekkel van dolga. Az emberek és népek vezetése és alakítása azonban a neveléssel azonos értelmű. A nevelés pedig állandóan folyó harc az emberekért, örökös küzdelem azoknak lelki és szellemi erőiért.

Ha már békében sem lehetséges a politika alakítása a vezető államférfi részéről anélkül, hogy a nemzet tagjainak lelkét és szellemét az ő politikai céljai számára meg ne nyerve, ez még kevésbé lehetséges háboruban. Mert a háboru egyes tagjai számára nagy és sokszor a legnehezebb személyes áldozattal van egybekapcsolva. Az egyes emberek és népek azonban csak akkor lesznek áldozatkészek, ha nem az anyagi, hanem a lelki, szellemi érdekek állanak az előtérben. Ez azt jelenti, hogy a háboru áldozatait csak akkor viseli szívesen, ha a cselekvés vezérfonalát nem az anyagi hanem az eszményi dolgok adják. Magasztos eszményi gondolkodás és cselekvés azonban mégis csak abból a szellemből és lélekből fakad, melyet idealizmusra neveltek. Annak tudata, hogy csak azok az emberek és népek vannak abban a helyzetben, hogy a háboru teherpróbáját eredménnyel megálják, amelyek erős és az eszmények felé fordult lélekkel rendelkeznek, oly régi, mint maga az emberiség. Erre számtalan történelmi bizonyítékot lehetne felhozni. A spártaiak és a rómaiak katonai ereje csak azért volt legyőzhetetlen, mert elsősorban a katonák lelke volt felszerelve szétzúzhatatlan keménységű erkölcsi páncéllal. Ugyanaz a lelki szilárdság élt Arminius germánjaiban, a német lovagrend tagjaiban, Nagy Frigyes tisztikarában, a szabadságharcok

néphadseregében és a világháboru frontarcosainak millióiban.

Talán még nagyobb fokban érvényes ez a mostani nagy németbirodalom hadseregére nézve. A nagy győzelmek elsősorban a fölényes hadrafoghatóságon alapulnak. Már sokkal előbb, semhogy a harc fellángolt volna a csatatereken, már eldőlt a győzelem minden egyes német katona lelkében és az egész német népben. Az új eszmék óriási átütőereje azon alapul, hogy azok a német nép cselekvő lelki és szellemi erői felé fordultak, azokat mozgósították és azonos irányba terelték. Ezért kell, hogy hatástalanul lepattanjon minden propaganda, különösen az angol, a német katona pozitív és az eszmény felé fordított lelki páncéltáráról.

Annak a negatív lelki háborunak ugyanis, melyet Anglia propagandájával kezdettől fogva vezetett, csak akkor lehetett volna eredménye, ha az egy lelkileg előkészületlen népet talált volna és ha annak a vezetősége ezt a csatatérrel tétlenül átengedte volna az angoloknak. A német nép lelki küzdőterét azonban az új eszmék világnézete és a nevelés már előzőleg kivonta

az angol behatás alól. Angliát még mielőtt katonailag kiűzték a kontinensről, maradék nélkül kiszorították a német nép lelki kontinenséről. Ezen Angliának ebben a háboruban soha semmilyen támaszpontja nem volt.

Köztudomásu, hogy Európa néhány millió népe meg van fertőzve az angol propaganda mérgétől, amely állandóan az egyes ember beteges önzéséhez fordul és megkísérli, hogy azt a közösség érdeke ellen játssa ki. Azonban napról napra halad az európai népek immunizálódása Anglia romboló lelki propagandájának befolyásával szemben. A lelki háborunak ezen a terén is Anglia az egyik vereséget a másik után kénytelen elviselni. Európa lelkisége a tengelyhatalmak népi szabadságeszménye köré zárkózik, amelyben nem az egyes ember önzése, hanem a népi közösség java emelkedik legfőbb törvénnyé. A döntés ebben a világnézeti harcban egyes ember és a népek lelkébe megy végben. Ezért a döntésért ép úgy küzdenek, mint a véres csatatereken a fegyver erejével. Mert a jelenlegi háboru a valóságban a világnézetek és a lelkek háboruja.

Megalakult az Erdélyi Párt szilágymegyei tagozata.

Nagy napja volt vasárnap a szilágymegyei magyarságnak: megalakult Zilahon a református kulturház nagytermében az Erdélyi Párt szilágymegyei szervezete, melynek létesítésében az ideiglenes megyei vezetőség gróf Beldi Kálmánal, báró Braunecker Antal és dr. Böloni Zoltán országgyűlési képviselőkkel az élén három hónap óta tevékeny munkát végzett. Az Erdélyi Párt Országos Központja részéről gróf Teleki Béla és Vita Sándor országgyűlési képviselők, továbbá dr. Páll György főtitkár jelentek meg. A vármegye és Zilah város régi tekintélyes magyar vezetői, valamint a vidéki városok és falvak kiküldöttei egészen megtöltötték a hatalmas termet. A vármegye vezetői báró Jósika János főispánnal és Gazda Endre alispánnal az élükön szintén ott voltak, hogy tanui legyenek az Erdélyi Párt szilágymegyei zászlóbontásának.

Gróf Beldi Kálmán javaslatára a közgyűlés dr. Kaisler György nyugalmazott főispánt választotta meg korelnöknek, aki megnyitójában hálát adott Istennek, hogy ezt a napot a szabad Magyarországon megérni engedte, majd hódolattal emlékezett meg Magyarországot dicső kormányzójáról, akit a közgyűlés melegen ünnepelt.

A Magyar Hírszék elmondása után gróf Teleki Béla szögezte le nagyszabású beszédében az Erdélyi párt alspelveit. Történelmi visszajelentést vetett az erdélyi sorsban eltöltött esztendőkre és annak tanulságaira, megállapítván, hogy a nemzeti vagyon csökkenése, a magyar

iparos és kereskedő tönkretétele, a magyar birtokos és középosztály lejtőre juttatása, a köztisztviselők és közalkalmazottak nyomora, az erőszakos elrománosító politika, nyelvünk és hitünk elrablása jelezték azt az utat, amelyre bennünket a terror és kényszer eszközeivel sodorni akartak. Ebben egyformán voltunk a visszaesett terület bármely részén. Viszont ez kíváncsolt össze bennünket, ez szabta meg összetartozásunkat.

Gróf Teleki Béla nagy tetszéssel fogadott beszédében végül mint szilágymegyei lakos, a szilágymegyei helyi problémák megoldásával foglalkozott, hangsúlyozván, hogy terepmunkát kell vállalnia és végeznie mindenkinek.

Utána Vita Sándor országgyűlési képviselő mondott beszédet azokról a feladatokról, amelyek az erdélyi magyarságra várnak azon helyzet folytán, hogy e területen nagy román tömeg is él. A világháboru lezajlása után kétségtelenül óriási méretű átalakulások jönnek, melyek alól Magyarország sem vonhatja ki magát, ennek az átalakulásnak azonban mindenek felett magyaroknak kell lennie, nemzeti hagyományainknak, nemzeti sajátságainknak, nemzeti szellemünknek megfelelően.

A központi kiküldöttek beszédei után id. Bay Ferenc előterjesztette a jelölő bizottság javaslatát, amelynek alapján a közgyűlés egyhanguan a következő vezetőiséget választotta az Erdélyi Párt szilágymegyei tagozata élére:

A Nemzetközi Vásáron is megtalálja kedvenc füstölőnivalóját:

a könnyű, aromás NIKOTEX-SYMPHONIÁT: ára 4-5 fillér,

a gyűrűs, zamatos NIKOTEX-FAINTOST: ára 11 fillér,

a tartalmas, illatos NIKOTEX-DARLINGOT: ára 10-5 fillér

Elnök: gróf *Béldi* Kálmán, alelnökök: *Köblös* Endre református lelkész és báró *Braunecker* Antal országgyűlési képviselő, főtitkár: *Breyer* Kálmán gyógyszerész, pénztáros: *Szabó* Zsigmond, ellenőrök: *Józsa* Vince és *Antal* Barna, elnöki tanácsotagok: báró *Győrffy* Lajos, *Brandt* József, *Somogyi* Endre, *Csutak* Károly, dr. *Kaisler* György, dr. *Szmeresányi* Béla, *Traeger* Lajos, dr. *Kósa* Béla, báró *Bánffy* János, *Szász* Árpád és *Kovács* Zsigmond. Hivatalból tagjai az elnöki tanácsnak a járási és megyei városi tagozatok elnökei. Megválasztottak ezenkívül negyven intézőbizottsági tagot és százegy országos nagygyűlési kiküldöttet.

A zilahi városi tagozat elnöke *Köblös* Endre lett, alelnöke *Barabás* Sándor, titkára dr. *Solyó* Iván, jegyzője *Schultz* Károly, pénztárosa *Osváth* Ferenc. Megválasztották a városi tagozat választmányát is.

Gróf *Béldi* Kálmán elnök megindító szavakban mondott köszönetet a megnyilvánult bizalomért, hangoztatta, hogy a szilágyosmlyói magyarság reménykedve tekint a határokon túl maradt testvérek sorsának alakulására felé, akik hősiességgel állják a kettőzött üldözöttséget és elnyomást. Nehéz időket élünk, de az Erdélyi Párt minden tagja újra csak dr. *Páll* Gábor parlamenti bemutató beszédét idézi: „Nincs oly nehézség, szenvedés, nélkülözés, amelyet türelemmel el ne viselnénk azért, hogy visszakerüljünk az anyaországhoz“.

A gyermeknevelés kérdései.

Pétain, a franciák ősz vezére abban a megállapításban, hogy hazája miért bukott el a németek elleni világháborúban, azt a szomorú kijelentést tette, mely szerint nem volt elegendő fia nemzetének. Nem a francia dicsőség lett tehát haloványabb, nem lett kisebb a hazaszeretet sem katonáiban, talán még nem is a felszerelésben való különbség okozta a szörnyű katasztrófát, hanem Franciaország gyermekeinek számbeli elégtelensége.

Ebből tehát, ha az a következtetés, hogy egy nemzetet ifjúságának, gyermekeinek virágba bontakozása tesz első sorban nagygyá, — kérdezni sem kell, milyen sorsra juthat nélküle! Ezzel azonban a fordított tétel is áll, hogy amely nemzetnek virágzó fája terebélyes koronájával tavaszba akar szökkenni, virág kell rá. E nélkül a nemzet életképtelen. Azt kérdezte már *Petőfi* is szeretett nemzetétől:

„Lesz-e gyümölcs a fán,
Melynek nincs virága?“

A nemzet éltető gyökere, lombzata tehát: a gyermek. Ha pedig a haza életében ő, a gyermek játsza mintegy a legfőbb szerepet, nemcsak érdemes, de kell is a gyermekkel foglalkozni.

A homlokzatra irt oimmal kapcsolatban szeretnék tehát most foglalkozni. Nem csupán, mint másfél évtizedes tanító, hanem, mint igen nagy családdal rendelkező édesapa is. Mielőtt azonban erre rátérnék, a gyermek igazi szülő okáról, a házasság szentségében élő édesapáról, de különösen az édesanyáról kell megemlékezni, mert fenti megállapítás szerint *Pétain* háborúját a meddő családban, a bölcső nélküli házasságok miatt az édesanyák vesztették el. Az anyagi jólétben élve, a piperkezés között, megfélemedtek az édesanyai magasztosságról, istenrendelte kötelességükről, a gyermekáldásról.

Az bizonyos, hogy a családalapításhoz anyagi erő kell! Ismeretes azonban, hogy éppen a szegényebb családokban nagyobb az áldás elfogadása, a gazdagabb, tehetősebbekben pedig nincs gyermekkacagás. Az egyke betegségeiről is hangzott el már sok beszéd a legmagasabb körökben is. Ha ezen az ösvényen tennénk meg most a történelem magyar útjait, láthatnánk, hogy miért juttottunk el *Trianon*ba. Nevezetesen, ha a nemzet megtartotta volna régi tevékenységét, mint például az *Árpádok* korában, a sok embervezetés dacára, nem kellett volna a szomszédos népeket hazánkba telepíteni, akik a fejünkre szaporodtak, hanem 30—40 millió magyar élhetne most itt e drága hazában, s nem lehetett volna ránk erőszakolni azt az u. n. békeszerződést, amelyet éppen napjainkban számol fel a magyar élniakarás hősiesség megnyilatkozása.

A gyermeknevelés legelső törvényei az édes-

A közgyűlés dörgő tapsal erősítette meg ezt a hitvallást.

Báró *Jósika* János főispán nagyhatású felszólalásában megemlékezett arról, hogy ugyanezen a helyen ez előtt három esztendővel egy kegyetlen választási hadjárat közepette mondotta, hogy igazságtalansággal nem lehet országot kormányozni és ime, a történelmi események e megállapítást valóra váltották. A jobb magyar jövőt csak egységgel tudjuk biztosítani, azért tömörül minden magyar az Erdélyi Pártba, melynek megalakulása gróf *Teleki* Pál intenciója is volt.

Végül dr. *Bölöni* Zoltán és báró *Braunecker* Antal országgyűlési képviselők intéztek lelkes beszédet az ünnepi hangulatu közönséghez. Báró *Braunecker* beszédében rámutatott az Erdélyi Párt megalakulására, annak szükségességére. Ismertette, hogy a beérkezett kérelmeknek százait intézték el s igyekeztek minden egyes erdélyi embernek a mai nehéz körülmények mellett is legalább egy darab szerény kenyeret nyújtani. Rátért annak szükségletére, hogy Erdély népének egységesen kell állnia, mert a világháboru óta alakult helyzet feltétlenül megköveteli a magyar egységet.

A beszédek elhangzása után a közgyűlés táviratilag fejezte ki tiszteletét és ragaszkodását *Bárdossy* László miniszterelnök iránt. A közgyűlés emelkedett hangulatban ért véget.

anya szívébe vannak írva. Odarejtette a Teremtő a legnagyobb nevelési eszközt, az édesanyai szeretetet, amelyet nem pótolhat semmi. Meg kell itt emlékezni arról a mozgalomról, amelyet a kormányrendelet küld segítőül az édesanyának és a osecsemőnek, nevezetesen, a zö'dkeresztés nővérekről.

A későbbi korban pedig, a tipegő csöppikét a gyermekóvó öleli karjaiba. Eddig a nevelési gondolat nem sokat kór még a szülőktől. Itt még csak a táplálkozás, tisztántartás és a kedves játék a gyermeknevelés feladata. Komolyabb lélekformálásról csak az elemi iskolába való beíratástól kezdve lehet beszélni.

Itt köt a nevelés szövetségét, hármasszövetségét: a gyermek, a szülő és a tanító szemé-

lyében. Ez az alakulat kíséri azután a gyermeket a serdült korba, innen pedig az életbe. E harmoniáról jut eszembe, hogy az élet olyan, mint a zene. A zenéből ismeretes a harmonia, a hármashangzat. A zenei törvény teljesen jó az élet törvényeire is. A zenében van: alaphang, az erre épített harmad és ötödhang. Ez a három alkot együtt jól hangzó akkordot. Bármely hang hiányzik, hiányos az összhang. Az alap és a harmad azonban sohasem hiányozhat, csak legfeljebb az ötöd. Ekkor azonban az alapot, vagy a harmadot kettőzni kell.

Az életben pedig ez így fest: Édesanya, gyermek, tanító. Ez az élet legszebb összhangzata, harmóniája. Bármelyik hiányzik, üres a hangzat. Az édesanya és a gyermeke nem hiányozhat, esetleg a tanító, de akkor az édesanya tudását meg kell kettőzni, de a gyermek számát is, mert a több gyermek egymásra nevelő hatással van. Meg kell itt emlékezni egy zenei jelről is, a keresztéről, amely félhanggal felemeli az illető hangot, ugy az életben is, a kereszt felemel minket. Ez életharmonia hangjainak első és legnagyobb feladata ez: az édesanya gyermeket ad, a gyermek engedelmeskedik, a tanító tanít, nevel. Ezekben teljeseedik a hangembereknek megszólaltatása. Bármelyik feledkezzék is meg feladatairól, hiba csusszik be a nevelésbe, t. i. miként a zenében a diszsonancia.

A gyermeket legjobban össze lehet hasonlítani a facsemetével. Milyen gonddal, mennyi szakértelemmel ápolja fát a kertész? Karót ver mellé, hogy a szél el ne törje, vadhajtásait nyesegeti, koronáját formálja, a rajta levő fergek miatt permetezi, stb., hogy mikorra a faiskolából átültetésre kerül, értékes növendékfát tudjon átadni.

Ilyesféle a gyermek nevelése is.

A törvény odaállítja a gyermek mellé a tanítót, aki szívébe férközik, hozzáköti magát valóságga, hogy a rossz példa szele ki ne csavarja a gyermekesemetét. Hibás kinövésait a szeretet, jószág ollójával nyesegeti, lelki koronáját formálja, a benne levő, vagy ráragadt bűnhernyókat permetezi a tudomány permetlével, stb., hogy mikorra az iskola padjaiból átültetődik az életbe, értékes embert adjon át szüleinek, a hazának, de nem utolsó sorban *Krisztus*ának.

(Folytatása köv.)

Fügedi Péter,
áll. tanító.

A „JELENKOR“ — 1837-BEN. II.

Mi érdekelte 104 esztendővel ezelőtt a világot, miről tanácskozott „folyvást“ az angol, francia és török kormány.

A 105 év előtti újság a „Jelenkor“ hírei nemcsak Magyarország és Erdélyország eseményeit tárgyalják, de élénken foglalkozik azzal, hogy mi foglalkoztatta akkoriban a külföldet.

Európa 1837-ben.

Külföldi szemelvényeit Portugáliával kezdi néhai való, jó *Helmezy* mester. Nos. *Salazarék* mai békés kis országában 105 esztendővel ezelőtt zavaros belpolitikai helyzet uralkodott. A clubbok az 1820-i alkotmány visszaállítását követelik s *Miclos* ur a cortesben indítványt tett, hogy a felsőház tagjai 35 évnél ne lehessenek fiatalabbak s bizonyos saját jövedelemmel rendelkezzenek. — Ugyancsak *Miclos* ur indítványozta, hogy az alsóház tagjait a nép válassza, még pedig háromszor annyit, mint kell s a tömegből a *Korona* válassza ki az érdemeseket.

Egy ország, ahol minden évben új sajtótörvényt jelent meg.

Spanyolországról szólva megállapítja a „Jelenkor“, hogy a cortes új sajtótörvényt fogadott el. A sajtótörvény adót vet ki a lapokra. „*Ferdinand* király halála óta — írja — eddig minden évben új sajtótörvény jelent meg s a nemzet kívánatnak eddig egyik sem felelt meg...“

Egyébként *Lorenzo* tábornok E-partelo tábornok seregeitől „inaltatva“ üldözi a *Novarra* felé tartó *Carlos* trónkövetelő seregeit.

Ál-palack férfiak Londonban.

Londonban lordmayort választottak. Ezalkalomból a londoni közélettanácsban kifogásolták, hogy a lordmayor által adott garden-partyra ál-pincérek szöktek be. Ezek az „ál-palack férfiak“, amint a kertajtón belépnek a frakkra erősített

fehér gallért (ez volt a pincér-öltözék) levessik és leülnek borozni, akár a vendégek.

Londonban 180 jómódu polgár kérvényt adott be a lordmayorhoz, hogy a fényes világitásra szánt 150 ezer fontot inkább „alamissnaházak“ építésére fordítsák. *O'Connell* lemondásra szólította fel *Plunkett* ur ir lordkancellárt.

Királyság vagy köztársaság.

Párizban *Laffitte* és *Lafebre* jelöltek beazéltek. *Laffitte* kijelentette, hogy ő a királyság híve, mert a mostani demokratákat „csak kínos-szomj és hivatalvadászat izgatja...“ A francia hadsereg sikeresen folytatja hódító hadjáratát *Arábiában*. „Az először *Bend* *Oussa* városába rohant francia katonák dus záskmányt nyertek; némely közlegény csupán készpénzben 8 ezer frankot is szerzett magának...“

„A vasutigazgatás bizodalját elveszté...“

Németországban Münchenben közszemlére felnyitották *Maksz* *Eugen*, a hőselelkűnek koporsóját s még „most is látni lehetett a hős könnyharmatos szemét“. Egyébként München az egészséges emberek városa.

Lipce hatalmas fejlődésnek induló város s megtették a lépéseket a gázvilágítás bevezetésére. „A vasutra nézve mondhatni, — írja a *Jelenkor* —, hogy ámbár a *Lipce*től *Drezdáig* felállítandó gyorsan halad s jövő évben egy része elkészülend, sajnálni kell mégis, hogy a vasutigazgatás bizodalját elveszté, mi egyéb hasonló vállalatra is káros befolyásu leend“.

A zsidók felszabadítása...

És mi történt 105 évvel ezelőtt *Szászországban* a zsidókkal? Szórol-szóra es:

Azon hosszas vitáknak, melyek a' szászországi gyűlésben a' zsidók felszabadításuk iránt tartottak következő határozatok vetének véget: 1) 20—25 zsidó czéhbéli kézműves lehet; 2) Némi nem ezéhes kézműveket, mint ostorszővés, könyvkereskedés, könyvmás miknek gyakorlatára a' polgárjog maga is elégséges, folytathatnak. 3) Nem adóznak ezután önállásu gazdálkodásért, mint honi zsidó némberelei összeházasodásért sem; hasonlóan elengedtetik a' 10 tallér, mit minden Drezdában büfött tűzkor fizetniök kelle. 4) Nem szabad többé rendőrségi katonának kísérni a' zsidót Freibergbeni tartózkodásakor. 5) Lípésében és Drezdában építhetnek magoknak zsinagógákat. 6) A' bérbe adott vett házat megtarthatják hirdokjokban, de tíz év alatt nem adhatják el. 7) Kik Lípese és Dreza külvárosaiban szándékoznak lakni, nem kötelezettek orvosi bizonyítványt előmutatni.

Valószínű, hogy a fenti sorok láttán felsőhajt az érdekelt olvasó:

Hej, Szászország hova lettél,
Szép híredből de kiestél.

A „gyorsaság” százada.

Svájban nagy arányokban folyik a vasutépítés. Építik a Basel-Zürich közti vasutvonalakat s „ha ez beválik”, azonnal megkezdik a Basel-Strasburgi vonal építését is, „mi által elkészíttetnék egy szeme a nagy láncznak, mely valaha éjszakot déllel 's keletet nyugottal összekapcsolandja. Tagadhatlan ugyan, hogy egyes cantonok 's cantonkerületek képzelt vagy valódi érdeke, mely az egésznek jólétével nem mindenkor egyeztethető, fog némi akadályokat gördíteni e' fontos terv útjába; de tapasztalás bizonyítja, miképen a' vasuti eszme ha egyszer elindítatik, halad minden nehézség dacára is, 's elsodorja magával az ellentőrekvőseket. Csupán hathatós és gyors munkálat által érhetni ezélt jelenkorunkban; s ez épen, mit a' basel-zürichi vasuti biztosság szem előtt tart, ez mi legyőzendő az akadályokat, 's a' tervet európai érdekűvé bélyegzendő.

Ime: a „gyorsaság” százada Anno 1837...

Olaszországban „görosmirigy-járvány” pusztít. Görögországban bajor zsoldosok vannak, mert a „görogegnek állandó katonaságtól idegessége mélyen gyökerezik...”

A cári család Odesszában és a Krimben nyaral. Paskievits herceg „megunván a lengyelországi helytartózkodást, arról lemondani szándékozik...”

És, hogy valami „aktuális kérdést” is olvashassunk, nézzük meg befejezésül — az „el-egy-hírek” Kináig viszik az olvasót — miről tanácskozott folyvást az angol, francia és török kormány 1837-ben?

Az angol és francia követ egymás közt és és a' török kormányal folyvást tanácskoznak. Némelyek szerint a' porta és Meheméd Ali közötti surlódást akarják eligazítani; mások tudni vélik, hogy a porta Algier iránt komoly lépése-

ket tön Franciaországgal, 's Angliát választá közbenjáról.

104 évvel ezelőtt Londonban a palack-férfiak szemtelenségéről, Párisban a királyság és köztársaságról vitáztak s nagy kérdés volt vajjon a vasut beválik-e, mint olyan. Mily haladás és mily szédültes távolságot futott be a történelem időmérőjén aránylag rövid idő alatt — az emberiség? E kérdésre feleletet — a most folyó háboru adhat.

Dr. Fonyó István.

FIGYELŐ.

A kelebiai véredek.

A kelebiai kiürített szerb határör épület mellett üresen maradt három erős kutyaöl. Nemrégiben még szükölő véredek nyugtalanodtak itt. Néha csillagtalan éjszakákon a szerb határörök lessédék a nagy rozsdásodó vaslakatokat az ólak ajtajáról. A véredek csaholva embernyomot szaglássva iramodtak a lucskos erdőbe. Viharos éjszakák lehetnek ezek amikor a fák jajgatva döbtek egymás felé, mint kezeiket tördelő asszonyok: vajjon milyen izgató éjjeli vadászkaland vitte a grancsárokat, amikor kímlelő tekintettel puskájukat lövésre készen tartva gázoltak a tuskés bokrok között? Hallgatósva megállhattak sokszor, hogy a gajak suhogásán és a rengeteg sirásán át hallgassák az előrefutott véredek csaholását. Vajjon kit fogtak el a bizonytalan határon ilyen embervadászatok alkalmával? Bizonyára került elő dacos arcu fiatal magyar legény, aki nem akart idegen zászló alatt ismeretlen hegyek között fegyvert hordozni. El lehet képzelni, milyen dacosan állta a verést. Mennyire nem vette észre, hogy a véredek harapása nyomán az összetépett kabátujj végén csepeg a vér. Találtak bizonyára öreg embereket is, akik hazafelé vándoroltak volna, mert a régi temetőben akartak elpihenni és uttevellet nem kaptak a halál felé sem. Talán férje után szökő fiatalasszonyt is fogtak el ilyenkor, aki gyermeke föld borult és a véredek nem merték bántani, csak dühös ugatással álltak mellette. Állati ösztönük talán megérzett valamit az anyaság titkából.

Most a kelebiai határon üresen állnak a kutyaölak is. Üresen és még mindig fenyegetően. Komor emlékei egy rettenetes korszaknak. Emlékeztetve arra, hogy volt egy idő amikor a magyarság egészen védtelen maradt és ezt a népet véredek hajszolták, amikor otthonába akart térni.

HIREK

Felelős szerkesztő
és kiadó:
Lázár Géza

Főmunkatárs:
Somlyói Eller Gizella

Ki van jelölve a helyed!

*Asért van sír, hogy vigasztald
és éhesd, hogy teríts asatalt.
Asért van seb, hogy bekösse kened;
vak, elhagyott asért van, hogy vened.
Asért van annyi árva, üldözött,
hogy oltalmat leljen karod között.
(Az irgalmat kinok fakasztják
s mélység felett van csak magasság!)*
*Ha más gyötrődik, vérzik, szenved,
asért van, hogy te megmutathasd,
hogy mennyi szeretet van benned!*

*Megmutatád már néha legalább?
Enyhült, szépült-e tőled a világ?
Vagy tán keserűtől támadt foltra folt
ott is, hol eddig minden tiszta volt?*

*Mi vagy?... Vigasznak, irnak szántak,
menedékek, oszlopnak, szárnynak!
Valahol rég, (siess, keresd)
ki van jelölve a helyed,
s csak ott leszel az, aminek
Isten rendelt. Másként rideg,
céltnan less az életed,
mag leszel, mely köre esett,
elkallódott levél leszel,
mely a címzetthes nem jut el,
gyógyszer, amely kárba veszett
s mit soh' sem kap meg a beteg,
rud leszel, de zászlótnan,
kalász leszel, de magtalan,
cserép, miben nincsen virág,
s nem vessi hasznát sem az ég,
sem a világ!...*

Bódás János.

— Egyházzenei hangverseny Zilahon. A zilaki rkat. egyház f. hó 20-án jól sikerült templomi hangversenyt adott. A műsor kiemelkedő száma Osavari Éva zeneművészeti főiskolai növendék éneklése volt, Marchetti Áve Mariá-jában. Kellemes lágy hangja lenyűgözden hatott. De szépen illeszkedett a hangversenybe Trager Nusi Mendeleohn Fugá-ja, valamint Oláh Gizella polg. iskolai tanárnő hegedű szólójátéka is. Szívesen hallgattuk dr. Ruzska Andrásné egyházi énekszámait is. Kár, hogy énekkórusuk csak két szólamu volt. Ki kellene építeni négyszólamura, amely sokkal tökéletesebb hatásában. Egyébként a vonóskar aláfestése teljesen tökéletes volt. A műsort Rónaszéki József hadapród őrmester énekszámá zárta be. — A közönség, amelyet a legelőkelőbb társadalmi réteg alkotott, templomhoz illő viselkedésével köszönte meg a közreműködőknek fáradságot nem ismerő buzgóságukat. A hangverseny megrendezése Varju Benő esp. plebános érdeme.

Pityóka, árdé, pánkó...

Mindnyájan örizzük a lelkünk mélyén egy-egy apró, gyermekkori élmény emlékét. Olyan élményét, amelynél nagyobb, döntőbb eseményeket is régóta kimosott emlékezetünkben az idő. De az az egy — ki tudja miért éppen az? — mindvégig együtt él velünk.

Ilyen emlékem az a nap, amelyen szüleimmel Erdélybe költöztünk. Látom anyámat amint az ódon, boltíves szobákban óriási ládák fölé hajlik és szedegeti ki belőlük azt a sokféle kisebb-nagyobb holmit, amelyekből, ha a helyükre kerülnek az „otthon” lesz. Közben valahogy fölbillant az asztalon áló virágváza s a viz kilocsosant belőle.

— Istállók vaj egy foncsikát — mondta Máriskó, asnap szegődött szobalányunk; — töröljem fel az asztalt.

Anyám, aki Máriskó beszédéből csak a „vaj” szót értette, megdöbbenve nézett rá:

— Vajjal törölji fel?

— Nem én istállom, — nevetett Máriskó, foncsikával. Láték is ahajt egy hitványabb gunyából valót.

A további eszmecsere során kiderült, hogy a „vaj” a „vagy” kötőszó erdélyi formája a

„foncsika” rongy, a „hitványabb gunya” pedig ócska, rossz ruha.

Máriskó az időközben kiürült ládákra mutatva így szólt:

— Istállom ezeket vinném a hiuba.

— Mibe viszi? — kérdezte anyám.

— A hiuba — ismételte Máriskó szívesen.

Anyám nem akarta elárulni, hogy a „hiu” mint főnév szintén ismeretlen fogalom számára; úgy vélte, hogy épp elég tekintélyrontó volt már a vaj meg a foncsika esete.

— Jó, Máriskó, vigye — egyeztet bele tehát az indítványba és egyszerűen velem. Így tudta meg, hogy a „hiu”: padlás.

— Istállom, — szólt ezután a buzgó Máriskó — adjik a tekintetes asszony vaj egy piculát, hozzak a boltból gázt.

A piculáról utközben a vonaton már megtanultuk, hogy a huszfillérest jelenti. Ám, hogy ezért a piculáért boltból lehet hozni a gázt, az legalább is meglepő volt. Anyám tehát odaadta a piculát Máriskónak és feszült érdeklődéssel várta, hogy mit hoz érte. Hát egy kanna petroléumot hozott.

A főzés ugyancsak helyben szerződött szakácsnőnk, Rozi néni feladata volt. Meg is jelent anyám színe előtt, minden szakácsnők örök kérdésével: mit főszünk holnap, istállom?

— Mondjon valamit Rozi néni — felelte anyám diplomatikusan, minthogy még nem ismerte Rozi néni képességeinek határát.

— Hát istállom, lehetne pityókaleves, aztán töltött árdé, meg pánkó és törökbuzza.

— Jó lesz Rozi néni, — bólintott anyám kissé kábultan.

Másnap délben apám, amikor hazajött megkérdezte:

— Mi lesz ebédre?

— Sejtelmem sincs róla — felelte anyám lemondóan — Rozi néni közölte ugyan vélem, hogy mit főz, de én egy szót se értettem belőle, rájövünk.

Izgatottan lestem az érdekes ismeretlen ételeket. De csupa régi ismerős volt. A pityókalevesről kiderült, hogy krumpli, a töltött árdé: paprika, a pánkó szallagos fánk, a törökbuzza pedig: főtt kukorica.

Mi aztán hamarosan megtanultuk ezt a földi-izü kedves beszédet, s el sem feledtük többet. Aminthogy bizonyos: Erdélyünk áldott földének népe a hosszú idegen rabságban sem vesztette el sajátos magyar nyelvének egyetlen ősi szavát sem. Örökkön friss, élő, tiszta marad az, mint a kárpátok forrásvíze.

O. P.

— **Rendőrbirósági ítéletek.** A szilágysomlyói rendőrkapitányság büntetőbirósága újabb ítéleteket hozott az elsőtétítési szabályok és rendeletek megszegői ellen: Szabó Béla vendéglőst behajthatatlanság esetére 10 napi elzárásra átváltoztatható 100 Pengő pénzbüntetésre, Török László kereskedőt behajthatatlanság esetére 5 napi elzárásra átváltoztatható 100 Pengő pénzbüntetésre, Róth Jakab gazgalkodót behajthatatlanság esetére 10 napi elzárásra átváltoztatható 100 Pengő pénzbüntetésre, Cserne József vendéglőst behajthatatlanság esetére 5 napi elzárásra átváltoztatható 30 Pengő pénzbüntetésre, Gergely Sándort 10 és özv. Tyirbák Józsefnét 15 Pengő pénzbüntetésre ítélte. Az ítéletek részben jogerősök.

— **A kiütéses tifusz leküzdésére a legfőbb közegészségügyi hatóság vezetői, dr. Udvari József polgármester és dr. Kiss Emil tisztifőorvos rendeletet adtak ki.** E rendelet értelmében minden szülő köteles a tetvetlenítést elvégezni, miután közzismert tény, hogy a kiütéses tifuszt a haj- és ruhatetvek terjesztik. Az anyák figyelmét felhívják arra, hogy gyermekeik fejét gondosan ápolják, mert ha a vizsgálat során a gyermekek fején tetveket találnak, hajukat kopaszra fogják lenyírni. Miután épp a napokban került a járványkórházba egy kiütéses tifuszos beteg, hogy a súlyos járvány továbbterjedését megakadályozzák mindenki a legfokozottabb figyelmet fordítsa a testi, a ruházati és a lakás tisztaságára.

— **Mekkora lehet zsirfélékből az őstermelő háztartások készlete?** A kormányrendelete értelmében zsirból, szalonnából és hájából a mezőgazdasági őstermelő háztartásokban a zsirfélékből augusztus 1-éig személyenként 1—1 kg-ot, más háztartásokban és üzemekben személyenként 3 kg-ot lehet tartani. A kiadott rendelet szempontjából mezőgazdasági őstermelőnek azt kell tekinteni, aki a saját háztartási szükségletére levágott sertést a levágás előtt legalább 60 napon át hizlalja. A most kiadott rendelet nem vonatkozik a sózott zsirszalonnára, a füstölt, paprikás- és kenyérszalonna félékre.

— **Az Erdélyi Párt hírei.** Az Erdélyi Párt közli, hogy a tagbelpécsi nyilatkozatok megérkeztek, s aláírás végett azokat elhelyezték az Ipartestületnél, a Gazdakörben. A párt irodájában is minden szerdán és pénteken alá lehet írni a belépési nyilatkozatokat, amelynek alapján kiállítják a tagsági igazolványt.

— **A keleti és erdélyi országrészen szerzett jogok érvényesítése az anyaországban.** A keleti és erdélyi országrészekben az ipar gyakorlásának átmeneti szabályzata tárgyában kiadott rendelet 4-ik §-a értelmében azok, akik 1940. év augusztus 30.-ik napja előtt a román jogszabályok szerint mesterkönyvet szereztek, mestervizsgálat letételére nem kötelezhetők, s amennyiben a képesítésen felül a magyar jogszabályokban megállapított egyéb feltételeket is igazolják, iparjog gyakorlására iparigazolványt kaphatnak. E rendelkezés alapján az iparügyi miniszter értesítette az anyaországi elsőfokú iparhatóságokat, hogy a feltételeknek megfelelő egyén részére az anyaországban is ki kell adni az iparigazolványokat.

— **Érdekes új magyar szabadalmak.** A m. kir. Szabadalmi Biróságnál a közelmúltban nagy számban jelentettek be érdekes új magyar szabadalmakat. A feltalálók között találjuk dr. Kállay Tamást, a Külföldi különlegességi Dohánytözede tulajdonosát, aki egy horgos drótakadályt szabadalmaztatott. Barlós Tivadar és Kovács András tisztviselők papirosból készülő palackok előállítására szabadalmaztatott egy eljárást. Sipos László mérnök adagoló dobozt talált fel. Tanos Rezső zseblámpaelemmel vagy akkumulátorral működő villamos gyújtókészüléket jelentett be szabadalmaztatására. Szabóváry Fülöp fővárosi tisztviselő eljárást mutatott be gyógyhatású élvezeti cikkek előállítására, Imre Gusztáv és László pestszenterzsébeti gépészek huzókarral hajtott kerékpárt találtak fel. Dobó Szilveszter sofőr feltalálta a rugalmas cipősarkot, ugyanennek a találmánynak kiegészítője Schneider Péter cipész-mester szabadalma, amely rugalmas cipőtalp előállítására vonatkozik. Almay József közgazda

asztali vizipóljátéket szabadalmaztatott. Fokort Péter orosházi kályhámester feltalálta a hordozható cserépkályhát. Kósa Rezső szigorlóorvos fertőző betegségek leküzdésére alkalmas szer előállítására vonatkozó eljárást szabadalmaztatott. A Pesti Hírlap r. t. trükkfelvételek készítésére vonatkozó eljárást jelentett be a Szabadalmi Biróságnál. Salacz Béla zeneszerző egy újrendszert elektromos orgonát szerkesztett, Rományi Ince magántisztviselő szellőző berendezéssel ellátott cipőt talált fel, Bán Ferenc író feltalálta az önmagát tisztító gyújtógyertyát. Schiller Károly bórdiszerműves világító készitását szabadalmaztatott, Schwarc Sándor szombathelyi hitoktató berendezést készített, amely megakadályozza az izzólámpák ellopását. Laun Sándor kőművesmester tűkörrendszert szerkesztett, amely alkalmas személynéknél egymásután több oldalról való szemlélésre. Rezenka Jenő mérnök belső nyomásra automatikusan nyíló és csukódó tubuskupakot szabadalmaztatott. Ujcz József albertfalvai HÉV kalauz új rendszerű épületállványösszekötő szerkezetet konstruált.

— **Uj tehetségeket keres a film számára a Színházi Magazin és hangos próbafelvételt készített a tehetséges jelöltekről.** Helyszíni közvetítés Ulain-Révizky Antalné otthonából, Bethlen Margit grófnő színházi kritikája, Tolnai Klári erdélyi vikendje, beszélgetés Vaszary Jánossal 18 küzdelmes évről, Páger Antal szánt Mecsér András birtokán, farsang-királynőválasztás, 10.000 pengős „Mihova” pályázat, Babay József novellája, vicelap, szindarab és még sok érdekes olvasnivaló a Színházi Magazin új számában, melynek melléklete a Kis Magazin.

— **Harangoznak az ujszülöttnek.** Lüneburg városi tanácsának legújabb rendelkezése értelmében a jövőben minden ujszülött szerencsés megérkezését a városháza tornyából harangjátékkal fogják tudtul adni.

**A Farmathy-féle
téglatelep
bérbe kiadó, esetleg
örök áron e l a d ó !**
Szolga Sándorné,
Bosánczy Adolf-tér.

2-3 szobás lakás bérbe kerestetik
Cím: a kiadóhivatalban.

Régi előkelő biztosító intézet keres Szilágysomlyó és Zilah városokra és az egész Szilágy megye összes községeibe helyi képviselőket. — Pontos címmel ellátott ajánlatokat kérünk Nagyvárad Póstafoók 169. számra küldeni.

**Ha szép és olcsó munkát szeret, keresse fel
MÁNCS ÁRPÁD
szobafestő és mázoló
Szilágysomlyó, Felsővár u. 33. sz.**

**HAJDUSZOBOSZLÓI
gyógyfürdő
ma már európai hírű.**

Az ország egyik legolcsóbb és páratlan gyógyhatású fürdője. Fedett gyógymedencék, ivócsarnok, inhalatórium, strandfürdő, hullámfürdő. Páratlanul eredményes fürdő, — ivó, és belélegző-kurák.

A fürdőt Hajduszoszló 73 és 78°-os sós, — jódos, — bromos, — hidrocarbonátos hévizei táplálják. 3.000 liter forróvizet percenkint. Magyar és németnyelvű ismertetővel készséggel szolgál a fürdő igazgatósága.

Tisztelettel értesitem Szilágysomlyó és vidéke közönségét, hogy

kocsigyártó-műhelyemben

elvállalok koci- és bármilyen járműjavításokat, ugyezintén új kocsik és szerek készítését is.
Javitott kocsik állandóan raktáron!

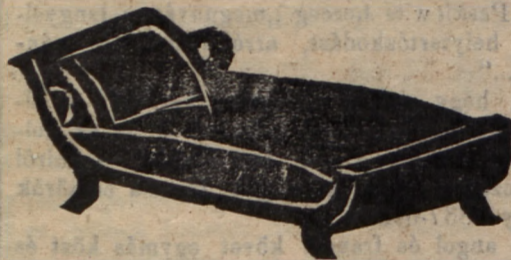
Pontos, lelkiismeretes munka, olcsó árak!

Szíves pártfogást kér: Schönstein Imre,
Petőfi utca 1. szám.

ÁGYTOLL PEHELY

Tarka tyuktoll P. 0-90, szürke foszott toll P. 3.—, fehér foszott libatoll P. 4-50, jobb minőségű P. 5-50, még jobb minőségű P. 6-20 kilónként, utánvételt 5 kilós pósta-csomagolásban bérmentve szállít:

Rosner Gyula cég ágytollüzeme, Kiskunfélegyháza.

Nagyságos Asszonyom és Uram!

Tisztelettel hozom szíves tudomásukra, hogy kárpitós műhelyemben, amely 40 év óta áll fenn, készülnek: rekamier, szalónok, uri szobák, kombinált butorok stb., napi árak mellett.

Maradtam kárpitó-tisztelettel: **Madár József,** kárpitó-mester.

**Legújabb
külföldi
DIVATLAPOK
„Lázár“-nál.**

Hirdessen a „Szilágysomlyó“-ban!